

Рецензия

От проф. д-р Йорданка Йосифова Статева, катедра „МИО и бизнес“, УНСС

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в научно направление 3.3 – Политически науки /Европеистика – Икономически изследвания на ЕС/

Основание за представяне на рецензията: Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ - № РД 38-81/10.02.2021 г.

Автор на дисертационния труд: **Емилия Георгиева Маринчева**

Тема на дисертационния труд: „**Ролята на Европейския съюз при обмена на информация за данъчни цели и превенция на изпирането на пари**“

Научен ръководител: доц. дпн **Калоян Симеонов**, СУ „Св.Климент Охридски“

1. Информация за дисертанта

Емилия Георгиева Маринчева е докторант редовна форма, зачислена със Заповед № РД 20 – 210/26.01.2017 г. в научно направление 3.3 – Политически науки /Европеистика – Икономически изследвания на ЕС/ във Философски факултет, Катедра „Европеистика“ на СУ „Св. Климент Охридски“. Отчислена е в законоустановения срок с право на защита.

Емилия Маринчева има две магистърски степени от СУ „Св. Климент Охридски“ – тя е магистър по право и магистър по международни отношения. Работила е в банковата сфера, а от началото на 2015 г. е на позиция юрисконсулт в компанията за електронни плащания Пейсера България АД – първоначално е била юрисконсулт в Дирекция „Нормативно съответствие“, а от септември 2020 г. е юрисконсулт „Правомерност“ в същата компания.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Актуалност на темата. Темата за автоматичния обмен на информация за данъчни цели и превенция срещу пране на пари е актуална и значима на глобално, на европейско равнище и конкретно за България. *Изборът на тема* впечатлява и защото материята се отличава с много висока степен на сложност и е интердисциплинарна - включва икономически, юридически и политически аспекти.

Аргументацията в полза на актуалност и значимост на избраната тема за България е от първостепенна важност. През юли 2020 г. България и Хърватия бяха приети в подготвителния механизъм за еврозоната ERM II след изпълнение на много предварителни условия. Двете държави приеха и т.нар. последващи ангажменти /Post – Entry Commitments/, един от които е да работят по време на престоя си в подготвителния механизъм и преди присъединяването към еврозоната за подобряване на рамката срещу прането на пари /и транспониране в националното законодателство на европейска директива в това отношение/.

В рамките на ЕС укриването и избягването на данъци е на стойност 1 трлн.EUR годишно. ЕЦБ е поискала в сравнително кратък срок да бъде създадена и да започне да функционира Европейска агенция за борба с пране на пари.

В глобален аспект значимостта на темата се определя от размера и динамичността на глобалните капиталови потоци, в рамките на които чрез използване на нови финансови технологии се преодоляват

граници и законови рамки и се постига избягване или укриване на данъци в значителни размери.

Изследователска теза. Авторската теза е значимо твърдение и формулировката трябва да насочва към препоръки и приноси. Според автора ролята на Европейския съюз за предотвратяване на данъчните злоупотреби и изпирането на пари нараства, което е все по-необходимо и оправдано на фона на процесите на глобализация, както и като част от отговорността на ЕС за данъчна и финансова прозрачност. Авторът прави *важни конкретизации* в това отношение, а именно, че тенденцията води до увеличаване на разходите за финансовия сектор, възникване на опасност от свръхрегулации и влошаване на конкурентните позиции на бизнеса и финансовия сектор в ЕС в сравнение с други региони в света, където правилата в това отношение не са толкова стриктни. *Тезата на автора отразява сложността на въпросите и необходимостта от постигане на труден баланс при вземане на решения в изследваната сфера.*

Обем и структура. Дисертационният труд е с голям обем – 236 страници, разпределени в увод, четири глави, заключение, три приложения и списък на използвана литература. Библиографията включва общо 161 източници, от които 48 на български и 113 на английски.

Дисертационният труд има *много ясна, добре балансирана структура*. *Първа глава* представя теоретичните основи на изследването. Дефинирани са основни понятия в изследваната сфера, като авторът прави важно разграничение – между данъчни измами, избягване на данъци и агресивно данъчно планиране. Представени са международните организации, ангажирани в превенцията на изпирането на пари. *Втора глава* включва основни въпроси относно автоматичния обмен на финансова информация и правила за превенция на изпирането на пари в ЕС – нормативна рамка и правен режим. Отделено е внимание на въпроса за защита на личните данни във връзка с автоматичния обмен на информация за финансови сметки и превенцията на изпирането на пари, като е обърнато внимание на въпроса за баланс между обществения интерес и защита на личните

права в изследваната сфера. Обоснована е необходимостта от надзор на равнище ЕС по отношение мерките срещу изпирането на пари и по-конкретно създаването на нова агенция в ЕС. В *трета глава* са анализирани последиците от въвеждането на автоматичен обмен на финансова информация. Направена е характеристика на офшорните зони, анализирани са перспективите за отношенията ЕС – офшорни зони във връзка с Международния стандарт за обмен на информация, както и за отношенията ЕС – САЩ в изследваната сфера. Авторът представя и възможни бъдещи мерки на ЕС в областта на автоматичния обмен на финансова информация за данъчни цели. *Четвърта глава* е посветена на участието на България в автоматичния обмен на финансова информация и прилагане на мерките срещу изпирането на пари – на първо място националната нормативна рамка. Тук се съдържат препоръки за системите на автоматичен обмен и мерките срещу изпирането на пари в България.

Прави впечатление *точният академичен стил на автора*. *Методологията* включва използване на възможностите на сравнителен анализ, индукция и дедукция. Използвани са исторически подход, статистически и емпиричен подход, както и графичен инструментариум.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В дисертационния труд са *прецизно формулирани основна цел и конкретни задачи, произтичащи от основната цел*. В резултат на извършена задълбочена изследователска работа *формулираните цел и задачи са коректно изпълнени*. Изследвани са теоретичните и нормативни основи при изграждането на системата за автоматичен обмен на финансова информация в ЕС и свързаните мерки за превенция на изпирането на пари. Направено е изследване относно нивото на защита на личните данни и информацията, която представлява банкова тайна в ЕС на фона на увеличаващо се количество данни, които се обменят между данъчните администрации. Анализирана е взаимовръзката между автоматичния обмен на финансова информация за данъчни цели и мерките за превенция на

изпиране на пари. Изследвани са последиците от обмена на финансова информация за ЕС от гледна точка на отношенията на съюза с офшорните зони, отношенията със САЩ и развиващите се държави. Направен е анализ на българското законодателство и практика в сферата като част от системата за превенция в ЕС.

4. Оценка на научните и научно – приложни приноси

Авторът е формулирал пет основни приноса с акцент върху извършен анализ в четири основни насоки. На първо място е извършеният анализ на взаимодействието между две политики и по-конкретно свързаността между автоматичния обмен на финансова информация за данъчни цели и мерките за превенция на изпирането на пари. На второ място е анализ на връзката между защитата на лични данни и банковата тайна в ЕС с автоматичния обмен на финансова информация, като са изведени конкретни препоръки за ограничаване на нарушенията по отношение защитата на лични данни и банковата тайна. Трето, направен е анализ на последиците от обмена на финансова информация в ЕС и на глобално равнище. Четвърто, изследвано е българското законодателство в областта на автоматичния обмен на данъчна информация и мерките срещу изпирането на пари и са изведени препоръки за прилагане на тези политики в България.

*Представеният дисертационен труд е **интердисциплинарно** изследване, което се откроява в българската научна литература по проблемите относно ролята на ЕС относно автоматичния обмен на финансова информация за данъчни цели и превенция срещу изпирането на пари. Откроява се със своята комплексност /включва икономически, юридически и политически аспекти/ и задълбоченост. Четирите основни насоки на извършен анализ с изведени препоръки за прилагане и усъвършенстване на политики конкретизират научните и научно – приложни приноси на автора.*

Заслужава внимание *емпиричното проучване*, което включва точни и целенасочено формулирани въпроси на автора в изследваната сфера към финансови експерти и институции в България. С оглед постигане на поставените задачи *авторът е изследвал и систематизирал данни*

относно разходите в ЕС на държавите и финансовите институции за прилагане на автоматичния обмен на данни. Изследвани и систематизирани са и данни за паричните ползи, произтичащи от използването на този род информация.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът има *пет самостоятелни публикации по темата на дисертацията* – четири на български и една на английски, като всички публикации са направени в периода на докторантурата. Докторантката е участвала с *научни доклади в три поредни съвместни докторантски конференции* на катедра „Европеистика“ и катедра „Политология“ към Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и Фондация за свободата „Фридрих Науман“ - през 2017 г., 2018 г. и 2019 г. Докторантката е публикувала *материал по темата на дисертацията в Докторантски сборник на СУ „Св. Климент Охридски“* - 2018 г. През 2019 г. е представила *научен доклад на академична конференция в Университета във Виена /IAI Academic Conference Vienna/.*

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е изработен съгласно изискванията. Обемът му е 46 страници, вярно и коректно отразява дисертационния труд и по-точно съдържа структура на дисертационния труд, основни положения във всяка от частите, научните и научно – приложни приноси на автора и списък на публикациите по темата на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Стремежът и усилията за представяне на задълбочено комплексно изследване със значими научни и научно – приложни приноси понякога имат за резултат значително увеличаване на обема. Дисертационният труд е с голям обем и съдържа твърде много нормативни документи в изследваната сфера. Директивите и

регламентите са всъщност средствата, на практика това са инструментите за реализиране на политики и определени концепции. Включването на твърде много нормативни документи замъглява и дори може да отклони от осмисляне на основното, а именно политики и съответно еволюцията им и ефектите в изследваната сфера.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд е на много високо равнище – като съдържание и стил. Проучена е огромно количество научна литература и авторът е представил научен анализ по проблеми, които в продължение на години са били по-скоро предмет на публицистични обсъждания и публикации, отколкото на научен анализ – укриване на данъци и изпиране на пари. Прави впечатление ясно изразено авторово становище по анализирани проблеми и стремежът към формулиране на конкретни препоръки в изследваната сфера – повечето от които с приносен характер. Голямо е практическото значение на познанията в тази сфера и качеството на дисертационния труд показва, че авторът е изграден специалист на много високо равнище в изследваната сфера.

Предвид всичко гореизложено убедено препоръчвам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ в научно направление „Политически науки“ /Европеистика – Икономически изследвания на ЕС/ на автора на дисертационния труд Емилия Георгиева Маринчева.

София, 18 април 2021 г.

Рецензент:

проф.д-р Йорданка Статева